

До протоколу № 152
від 17 червня 2024 року

ВИСНОВОК
до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо мотивації військової служби»
(реєстр. № 11012 від 13.02.2024)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука 17 червня 2024 року (протокол № 152) розглянув проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо мотивації військової служби» (реєстр. № 11012 від 13.02.2024), поданий народним депутатом України Костенком Р.В. та іншими народними депутатами України.

Комітет Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки визначений головним з опрацювання цього законопроекту.

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що його розроблено з метою підвищення рівня мотивації населення вступати до лав Збройних Сил України для проходження та належного виконання обов'язків військової служби; стимулювання продовження військової служби досвідчених і професійних військовослужбовців, що доєдналися до сектору безпеки і оборони на початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України; створення основи для початку трансформації від «армії мобілізованих» до «професійної армії» під час війни; підвищення рівня грошової винагороди військовослужбовцям, у першу чергу тих, які добровільно прийняли рішення про проходження військової служби за контрактом та тих військовослужбовців, що безпосередньо виконують бойові накази (розпорядження) чи перебувають в зоні бойових дій; мотивації діючих військовослужбовців брати активну безпосередню участь в бойових діях; надання додаткових соціальних гарантій військовослужбовцям та членам їх сімей; підвищення престижності військової служби; підвищення ступеня моральної готовності та професійної підготовки військовослужбовців до участі у бойових діях чи виконанні бойових наказів (розпоряджень); встановлення додаткового контролю за проходженням базової військової підготовки громадян, що вступають до лав Збройних Сил України для підвищення якості такої підготовки.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі - ГНЕУ) висловлює низку зауважень та пропозицій до законопроекту, у тому числі до пропонованих змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (далі – Закон), якими передбачається, зокрема, збільшення мінімального строку проходження курсу базової загальновійськової підготовки для осіб, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, які раніше не проходили військову службу в Збройних Силах України (далі – ЗСУ), інших військових формуваннях з одного (як встановлено у чинній редакції статті Закону) до трьох місяців (зміни до ч. 1 ст. 39 Закону). Також встановлюється, що тривалість такого курсу може бути зменшена за відповідним рішенням Головнокомандувача ЗСУ (абз. 5 ч. 1 ст. 39 Закону в редакції проекту).

У зв'язку з цим ГНЕУ зауважує, що положення про обов'язковість місячної підготовки для осіб, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, які раніше не проходили військову службу в ЗСУ, інших військових формуваннях, були внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань, пов'язаних із проходженням військової служби під час дії воєнного стану» від 28.06.2023 № 3161-ІХ. Відтак, така часта зміна тривалості зазначеної підготовки потребує детального аналізу й обґрунтування - чи дійсно встановлений Законом термін не відповідає потребам набуття військовослужбовцями знань та навичок, необхідних для виконання службових обов'язків, у тому числі й бойових завдань.

Також питання зменшення тривалості курсу базової загальновійськової підготовки для осіб, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, які раніше не проходили військову службу в ЗСУ, не повністю відповідає загальним повноваженням Головнокомандувача ЗСУ, а притаманне Міноборони та, в окремих випадках, Генеральному штабу ЗСУ.

Сумнівною, на думку ГНЕУ, є спроба внормувати питання курсу базової загальновійськової підготовки. Такі процедурні питання як детальний зміст курсу базової загальновійськової підготовки (з описом кількості патронів, які необхідно відстріляти, та вправ, які повинні бути включені до цього курсу), складу комісії та складання іспиту з питань засвоєння курсу такої підготовки, не є предметом правового регулювання у законодавчому акті, оскільки більш притаманні підзаконному нормативно-правовому акту.

Проектом передбачається складання двох іспитів за результатами проходження базової загальновійськової підготовки. На думку фахівців ГНЕУ, така перевірка підкреслює недовіру до результатів складання військовослужбовцем першого іспиту, є стресом для військовослужбовця, який двічі повинен буде підтверджувати набуті знання і навички, спричинить перевантаження системи військового управління, де повинні створюватися комісії для перевірки засвоєння військовослужбовцем курсу підготовки. Також ГНЕУ не погоджується з нормою про притягнення до дисциплінарної відповідальності керівного та інструкторсько-викладацького складу в навчальних військових частинах (навчальних центрах, навчальних підрозділах),

які безпосередньо проводять або відповідають за навчання курсу базової загальновійськової підготовки. Адже результат навчання військовослужбовця залежить не тільки від якості наданих знань, а й від уміння та бажання самого військовослужбовця засвоювати такі знання.

Міністерство фінансів України зазначає, що реалізація акту потребуватиме значних додаткових видатків з Державного бюджету України, бюджету Пенсійного фонду України, а також містить фінансові та інші ризики щодо його реалізації. З огляду на зазначене, Міністерство фінансів України вважає, що законопроект потребує доопрацювання.

Міністерство освіти і науки України в межах компетенції інформує про відсутність зауважень та пропозицій до законопроекту.

Міністерство оборони України законопроект підтримує із зауваженнями та пропозиціями.

Міністерство соціальної політики України надає низку зауважень та вважає, що законопроект потребує доопрацювання.

ГО «Спілка ректорів закладів вищої освіти» (далі – Спілка) надала низку зауважень та пропозицій термінологічного характеру, зокрема щодо необхідності:

- уточнити поняття «військова служба під час дії воєнного стану», «участь у бойових діях»;

- розмежувати поняття «бойові накази» та «бойові розпорядження».

Спілка звертає увагу на необхідність конкретизації механізмів запобігання корупційним ризикам при реалізації норм законопроекту та пропонує визначити відповідальні органи та посадових осіб, які можуть приймати рішення про надання тих чи інших пільг, доплат, нагород та інших соціальних заохочень у сфері військової служби.

Погоджуючись із зауваженнями ГНЕУ щодо норми законопроекту про притягнення до дисциплінарної відповідальності керівного та інструкторсько-викладацького складу в навчальних військових частинах (навчальних центрах, навчальних підрозділах), які безпосередньо проводять або відповідають за навчання курсу базової загальновійськової підготовки, Спілка вважає за необхідне уточнити підстави, порядок та строки дисциплінарної відповідальності.

Підкомітет з питань освіти впродовж життя та позашкільної освіти і адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу на своєму засіданні 3 червня 2024 року розглянув у межах предмету відання Комітету з питань освіти, науки та інновацій проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо мотивації військової служби» (реєстр. № 11012 від 13.02.2024) та пропонує ухвалити рішення рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки визначитись під час голосування на своєму засіданні щодо законопроекту реєстр. № 11012, враховуючи висловлені у цьому висновку зауваження та пропозиції.

Народні депутати України – члени Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій звертають увагу, що питання проходження

базової загальновійськової підготовки громадян для здобуття військово-облікової спеціальності, звільнення з військової служби під час воєнного стану військовослужбовців, які призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період, у зв'язку із закінченням строку служби та порядок проведення такої підготовки унормовані Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» № 3633-ІХ від 11.04.2024 р. Цей Закон доповнює статтею 10¹ Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», яка стосується саме питань базової загальновійськової підготовки.

Заслухавши та обговоривши інформацію голови підкомітету з питань освіти впродовж життя та позашкільної освіти і адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу Грищука Р., **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, визначеного головним з опрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо мотивації військової служби» (реєстр. № 11012 від 13.02.2024), поданого народним депутатом України Костенком Р. В. та іншими народними депутатами України, визначитися під час голосування на своєму засіданні щодо зазначеного законопроекту, враховуючи висловлені у цьому висновку зауваження та пропозиції.

2. Направити цей Висновок Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, визначеного головним з опрацювання цього законопроекту.

Голова Комітету

Сергій БАБАК